



**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
& ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ερ. Φ.: 73

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

ΠΡΟΣ: **Βουλή των Ελλήνων**
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κα Αναστασία - Αικατερίνη
Αλεξοπούλου

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 1337/19.11.2021 Ερώτηση με θέμα:
«Παρακμή του Αρχαιολογικού Μουσείου Καλύμνου και μη αξιοποίηση των
αρχαιολογικών χώρων της νήσου»

Σε απάντηση της με αριθμ. Πρωτοκόλλου 1337/19.11.2021 Ερώτησης της Βουλευτού κας Αναστασίας - Αικατερίνης Αλεξοπούλου και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, με κονδύλια από το Γ' ΚΠΣ- ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2000-2006, ίδρυσε το διαχρονικό αρχαιολογικό μουσείο στο νησί της Καλύμνου, το οποίο εγκαινιάστηκε τον Απρίλιο του 2009. Έκτοτε, η αρμόδια για τις αρχαιότητες και μουσειακές υποδομές της νήσου Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου λαμβάνει, στο πλαίσιο του δυνατού, κάθε μέτρο για την καλή λειτουργία του Μουσείου και για την επισκευή του, όταν αυτή απαιτείται.

Το Μουσείο στεγάζει πολύτιμα ευρήματα για την ιστορία του νησιού, που αποκαλύφθηκαν από την αρχαιολογική σκαπάνη ή μεμονωμένα αντικείμενα που δόθηκαν από παραδόσεις, τα οποία παρουσιάζονται με σύγχρονη μουσειακή αντίληψη. Στις αίθουσες του ισόγειου εκτίθενται ευρήματα, από τις ανασκαφές στα σπήλαια Αγ. Βαρβάρα, Δασκαλειό και Χοιρόμανδρες, εργαλεία, αγγεία και σκεύη της Νεολιθικής περιόδου, πήλινα αγγεία και εργαλεία της Πρωτοχαλκής περιόδου, ευρήματα από τη μινωική και μυκηναϊκή περίοδο, με σημαντικότερο έκθεμα το χάλκινο μινωικό λατρευτή. Στη δεύτερη και μεγαλύτερη ενότητα της έκθεσης εκτίθενται, μεταξύ άλλων, γλυπτά από το σημαντικότερο θρησκευτικό και πολιτικό κέντρο της αρχαίας Καλύμνου, το ιερό του Δαλίου Απόλλωνος. Η έκθεση περιλαμβάνει σημαντικά ευρήματα των πρώιμων ιστορικών χρόνων, μεταξύ των οποίων τον σπάνιο για την περιοχή τύπο του ενδεδυμένου κούρου, ανάθημα στον Απόλλωνα (530 π.Χ.). Από τους κλασικούς και ελληνοιστικούς-υστεροελληνοιστικούς χρόνους εκτίθεται σημαντικός αριθμός γλυπτών (Απόλλων, Υγεία, Αθηνά, κλπ.), μεταξύ των οποίων η κολοσική μορφή του Ασκληπιού (2ος π.Χ. αι.), που εκτίθεται με υποδειγματικό τρόπο. Επιπλέον, η έκθεση σημαντικών επιγραφών και νομισμάτων δίνει στοιχεία για τον δημόσιο βίο της Καλύμνου και την οικονομική ευμάρεια και τις εμπορικές σχέσεις του νησιού. Πλήθος άλλων ευρημάτων (αγγεία, μικροτεχνία, πολύτιμα χρυσά κοσμήματα) προέρχονται από τις ανασκαφές στον αρχαίο Δάμο και τις νεκροπόλεις.

Στον όροφο του μουσείου, που είναι αφιερωμένος στην βυζαντινή περίοδο, αρχιτεκτονικά μέλη από διάφορα μνημεία του νησιού αναπαριστούν μία παλαιοχριστιανική βασιλική. Σημαντικά ευρήματα της πρωτοβυζαντινής περιόδου, από τις ανασκαφές στην Κάλυμνο και την Τέλενδο, είναι οι αμφορείς, λυχνάρια και αντικείμενα από την καθημερινή ζωή, καθώς και ταφικά κτερίσματα. Επιπλέον, στην έκθεση παρουσιάζονται εικόνες και χειρόγραφα, αντιπροσωπευτικά δείγματα για τη λατρεία κατά τη Βυζαντινή περίοδο στο νησί. Τέλος, παρουσιάζονται ευρήματα από το Κάστρο της Χώρας και εποπτικό υλικό για τα κάστρα των Ιωαννιτών Ιπποτών στο νησί.

Από τα ανωτέρω γίνεται σαφές, ότι το Μουσείο της Καλύμνου δεν έχει απογυμνωθεί ούτε έχει απαξιωθεί, όπως ισχυριζόσθε. Αντίθετα, ανήκει στα πλέον αξιόλογα μουσεία του αιγαιακού χώρου, με σημαντικά εκθέματα που καλύπτουν τον μακραίωνα πολιτισμό του νησιού, από την προϊστορική έως και την μεταβυζαντινή περίοδο.

Αναφορικά με την Κόρη της Καλύμνου και το Δελφίνι, που έχουν ανασυρθεί από τη θαλάσσια περιοχή της Καλύμνου, διευκρινίζεται ότι εκτίθενται στο Μουσείο της Καλύμνου, ως τμήμα της μόνιμης έκθεσής του.

Ός προς τα αναφερόμενα στην Ερώτηση χαλκά κινητά μνημεία του Αρχαιολογικού Μουσείου Καλύμνου, σύμφωνα και με την υπ' αρ. 299517/28.7.2021 απάντηση που δόθηκε σε Ερώτηση του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής ομάδας στην οποία ανήκει η ερωτώσα Βουλευτής (αρ. πρωτ. 7546/25.6.2021 Ερώτηση), διευκρινίζονται τα κάτωθι:

Τα τρία (3) χαλκά ευρήματα ελληνιστικών χρόνων, η κεφαλή ηγεμόνα με διάδημα και καυσία, η δεξιά και αριστερή κνήμη έφιππου ανδριάντα (ΑΜΚ 3901, ΑΜΚ 3902α και ΑΜΚ 3902β αντίστοιχα) μεταφέρθηκαν το 2015 στην Αθήνα, προκειμένου να διερευνηθεί η πιθανότητα να συνανήκουν με κορμό χάλκινου έφιππου θωρακοφόρου (ΒΕ 2009/28), που παραδόθηκε στην Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων από επαγγελματίες αλιείς το 2009, οι οποίοι τον ανέλκυαν από τη θαλάσσια περιοχή της Καλύμνου. Η σχετική έρευνα είναι ακόμη σε εξέλιξη.

Εάν αποδειχθεί ότι και τα τέσσερα γλυπτά αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο, τότε ο χώρος παρουσίασης του προς ανάταξη εμβληματικού συνόλου, κλίμακας μεγαλύτερης του φυσικού, θα οριστεί σε συνάρτηση με τη διασφάλιση των ενδεδειγμένα άριστων συνθηκών έκθεσης και φύλαξής του, δεδομένου ότι θα αποτελεί εφεξής σημείο αναφοράς για τους μελετητές της αρχαίας ελληνικής γλυπτικής. Η ένταξη των ανωτέρω τεσσάρων κινητών μνημείων στη μουσειολογική προμελέτη του προς οργάνωση Μουσείου Εναλίων Αρχαιοτήτων στον Πειραιά, εθνικού χαρακτήρα και μοναδικού στη χώρα, έγινε δύο έτη μετά το Πόρισμα της Τετραμελούς Επιτροπής και βάσει της παραδοχής ότι ο «Έφιππος Θωρακοφόρος», μετά την ανάταξή του, θα αποτελέσει ένα νέο εύρημα, το ιστορικό απόκτησης και σύνθεσης του οποίου συνιστά ένα πρότυπο παράδειγμα σταδιακής και τμηματικής παράδοσης αρχαιοτήτων από πολίτες που ασχολούνται επαγγελματικά με τη θάλασσα. Σύμφωνα με τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, η ένταξή του σε ειδική ενότητα της μουσειολογικής μελέτης, που εστιάζει αποκλειστικά στην περίπτωση της Καλύμνου, θα προβάλλει το νησί σε ευρύτερο διεθνές κοινό.

Να επισημάνω ότι, η Κάλυμνος θα αποκτήσει και δεύτερο μουσειακό χώρο, με την επανέκθεση του Αρχοντικού Βουβάλη: Είναι, ήδη, σε εξέλιξη το έργο «Αποκατάσταση και Ανάδειξη Αρχοντικού Βουβάλη στη νήσο Κάλυμνο», ενταγμένου στο ΠΔΕ του ΥΠΠΟΑ (3.12.2019), με προϋπολογισμό 1.300.000,00€. Το Αρχοντικό Βουβάλη, στον περιβάλλοντα χώρο του οποίου ιδρύθηκε το αρχαιολογικό Μουσείο Καλύμνου, ήταν οικία του Νικολάου Βουβάλη (1859-1918), του μεγαλύτερου εμπόρου σφουγγαριών στα Δωδεκάνησα και ανήκει στην διαχείριση του ΥΠΠΟΑ. Στόχος του έργου είναι η αποκατάσταση του κτηρίου, και η λειτουργία του ως επισκέψιμου μουσειακού χώρου, με τη δημιουργία ενός συνόλου ολοκληρωμένου αισθητικά και ιστορικά, μέσα από το οποίο να αποκαλύπτεται η ατμόσφαιρα της εποχής και οι αισθητικές και κοινωνικές αξίες της περιόδου που αντιπροσωπεύει.

Περιλαμβάνει τρία Υποέργα, τα οποία εκτελούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ:

Το Υποέργο 1, με τίτλο «Μελέτες αποκατάστασης και Ανάδειξης Αρχοντικού Βουβάλη», έχει προϋπολογισμό 120.000,00€ και εκτελείται από την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Δωδεκανήσου.

Το Υποέργο 2, με τίτλο «Συντήρηση, Αποκατάσταση και Ανάδειξη του Αρχοντικού Βουβάλη ν. Καλύμνου» και προϋπολογισμό 730.000,00€, με φορέα υλοποίησης την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Δωδεκανήσου.

Το Υποέργο 3, με τίτλο «Επανεκθεση Αρχοντικού Βουβάλη ν. Καλύμνου» και προϋπολογισμό 500.000,00€, υλοποιείται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου.

Σχετικά με τα διαλαμβανόμενα στην Ερώτηση για το Κάστρο Χώρας Καλύμνου, επισημαίνεται ότι είχαν πραγματοποιηθεί συστηματικές εργασίες αποκατάστασης, ανάδειξης και αξιοποίησής του κατά τις περιόδους 1991-1995 (ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου) και 1999-2001 (Πρόγραμμα Κάστρων Περίπλους-ΤΑΠΑ), ενώ το 2007 οργάνωθηκε από την ΕΦΑ Δωδεκανήσου σε δύο από τα αναστηλωμένα κτήρια του Κάστρου έκθεση με την ιστορία του, η οποία περιλάμβανε ενημερωτικές πινακίδες και προθήκες με αντικείμενα που προέρχονταν κυρίως από ανασκαφικές εργασίες στο εσωτερικό του. Το 2012 σημειώθηκαν εκτεταμένες δολιοφθορές στο Κάστρο και η Εφορεία προχώρησε στην άμεση απομάκρυνση και φύλαξη των εκθεσιακών αντικειμένων και σε επισκευαστικές εργασίες.

Την τρέχουσα περίοδο, βρίσκεται σε τελικό στάδιο η υπογραφή Προγραμματικής Σύμβασης μεταξύ του ΥΠΠΟΑ και του Δήμου Καλυμνίων, ο οποίος θα αναλάβει τη χρηματοδότηση και υλοποίηση της φωτιστικής ανάδειξης του Κάστρου, κατ' εφαρμογή εγκεκριμένης μελέτης του ΥΠΠΟΑ. Παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη η εκπόνηση μελέτης συντήρησης των τοιχογραφημένων μεταβυζαντινών εκκλησιών του Κάστρου, προκειμένου να ωριμάσουν μελέτες για ένταξη έργου σε χρηματοδοτικό πρόγραμμα.

Σχετικά με τα διαλαμβανόμενα στην Ερώτηση για τον αρχαιολογικό χώρο του Χριστού της Ιερουσαλήμ, επισημαίνεται ότι το έργο «Συντήρηση – διαμόρφωση και ανάδειξη βασιλικής Χριστού της Ιερουσαλήμ Καλύμνου», που πραγματοποιήθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου κατά την περίοδο 2005-2008 (ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου), προσέφερε έναν ενοποιημένο και αναδεδειγμένο υποδειγματικά διαχρονικό αρχαιολογικό χώρο, αποκαλύπτοντας το σύνολο του επιβλητικού παλαιοχριστιανικού ναού του Χριστού της Ιερουσαλήμ και αναδεικνύοντας παράλληλα ολόκληρο τον αρχαιολογικό χώρο, συνολικής έκτασης περίπου δέκα στρεμμάτων. Το έργο περιελάμβανε απαλλοτριώσεις ιδιόκτητων οικοπέδων, ενιαία περίφραξη του χώρου, συστηματικούς επιφανειακούς καθαρισμούς, συγκέντρωση και τακτοποίηση των διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών, επιγραφών και βάθρων αγαλμάτων, που προέρχονταν από το αρχαίο ιερό, διαμόρφωση στάσεων ανάπαυσης των επισκεπτών, αποκατάσταση του παραδοσιακού δίπατου οικήματος του 19ου αιώνα και λειτουργία του ως Κέντρου Ενημέρωσης του κοινού, ηλεκτροφωτισμός του χώρου και φωτιστική ανάδειξη των μνημείων, επισκευή του ναυδρίου της Παναγίας της Υπακοής (1911), ευπρεπισμός του ακάλυπτου χώρου και φύτευση νέων ελαιόδεντρων και δαφνών, τοποθέτηση πινακίδων σήμανσης κ.ά. Ο χώρος παραδόθηκε στο κοινό το 2008 και έκτοτε παραμένει επισκέψιμος, με καθορισμένο ωράριο, κατά τους θερινούς μήνες, ενώ κατά τους χειμερινούς, με την λήξη της τουριστικής περιόδου, είναι ανοιχτός για τα σχολεία του νησιού, με τη συνοδεία και ξενάγηση από αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου, η οποία διατηρεί γραφεία στο νησί. Επίσης, κάθε χρόνο, πραγματοποιείται από τον Δήμο Καλυμνίων σε συνεργασία με την Εφορεία, ο εορτασμός της αυγουστιάτικης πανσελήνου, ενώ τελούνται και οι θρησκευτικές λειτουργίες κατά των εορτασμό των ναών που βρίσκονται στο χώρο (εορτασμός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και της Αγίας Αναστασίας της Ρωμαίας).

Από τα ανωτέρω γίνεται σαφές ότι το Μουσείο της Καλύμνου και οι αρχαιολογικοί χώροι του νησιού δεν είναι εγκαταλελειμμένοι. Ο σημαντικός επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος του Χριστού της Ιερουσαλήμ, που είναι ο σημαντικότερος αρχαιολογικός χώρος της Καλύμνου, καθώς στην περιοχή αυτή βρισκόταν το Ιερό του Δαλίου Απόλλωνα, το θρησκευτικό και πολιτικό κέντρο της Καλύμνου κατά την αρχαιότητα, και στην ίδια θέση ανεγέρθηκαν στη συνέχεια οι παλαιοχριστιανικές βασιλικές του Χριστού της Ιερουσαλήμ και της Αγίας Σοφίας, είναι οργανωμένος και επισκέψιμος καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Το Μουσείο της Καλύμνου αποτελεί, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ένα αξιόλογο μουσείο, με σύγχρονη αντίληψη μουσειακής έκθεσης και σημαντικά εκθέματα που αντιπροσωπεύουν, διαχρονικά, την ιστορία του νησιού. Επιπλέον, με την αποκατάσταση του αρχοντικού Βουβάλη και τη λειτουργία του ως

μουσείου αξιοποιείται ένα μνημειακό κτηριακό απόθεμα της περιόδου του 19ου αι. και θα προβάλει μια σημαντική πτυχή της ιστορίας του νησιού στο ευρύτερο κοινό και τους επισκέπτες του.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. ΓΔΔΥΗΔ
3. ΓΔΑΠΚ
4. Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων
5. ΕΦΑ Δωδεκανήσου